

Leren lezen is een mensenrecht

Goed onderwijs in basisvaardigheden

Marita Eskes

Nederland staat niet meer in de internationale top als het gaat om de leesprestaties, zo heeft de Onderwijsinspectie begin april laten weten. Bovendien is er vrijwel geen land te noemen waar de leesmotivatie onder leerlingen lager is dan in Nederland. Dit is geen nieuwe constatering, maar wel zorgelijk!

Om laaggeletterdheid in de toekomst te voorkomen, is het van groot belang dat de volgende generatie volwassenen nú goed leert lezen op school. De leesprestaties van Nederlandse leerlingen mogen dan al jaren stabiel zijn volgens het rapport 'De staat van het Onderwijs' van de Onderwijsinspectie, ook blijkt dat 35% van de leerlingen het streefniveau voor de leesvaardigheid niet haalt (2018). Ofwel: al een aantal jaar verlaat meer dan één op de drie leerlingen de basisschool met een lager leesniveau dan gewenst. Bovendien gaan andere landen om ons heen steeds beter presteren: Nederland loopt kennelijk achter-

stand op. Dit samengenomen met het feit dat de samenleving steeds hogere eisen stelt aan de leesvaardigheid lijkt het bijna overbodig te zeggen dat er iets moet gebeuren.

LEESVREES

Er is internationaal gezien geen gebrek aan onderzoek over wat werkt in de klas. De vraag is of scholen deze kennis effectief weten in te zetten (Munro, 2016). De Onderwijsinspectie schrijft dat zij steeds minder lessen ziet waarin de leerkracht duidelijk uitlegt. Dit terwijl we weten dat het geven van duidelijke instructie helpt om de basisvaardigheden als leren lezen en rekenen eigen te maken. Dat Nederlandse leerlingen weinig gemotiveerd zijn om te lezen, is ook niet verwonderlijk: matige leesprestaties leiden tot vermijdingsgedrag, waardoor het leesniveau niet wordt onderhouden en nog verder achteruit gaat. Dit noemen we 'leesvrees' (Nielen & Bus, 2016). Bovendien zorgt een laag leesniveau ervoor dat het presteren op andere vakgebieden ook moeizamer gaat.

ZAKEN DIE ERTOE DOEN

Scholen doen er goed aan zich te richten op een stevige basis voor alle kinderen. Goed leren lezen is noodzakelijk. Niet alleen voor schoolsucces en kansen op de arbeidsmarkt, ook om op sociaal vlak mee te kunnen doen in de maatschappij. Effectieve scholen tonen aan dat het mogelijk is om leerlingen goed te leren lezen en rekenen, ongeacht de populatie (Inspectie van het Onderwijs, 2017). Zaken die ertoe

foto: Dr. Leandmanschool, Helvoirt

foto: Dr. Landmanschool, Helvoirt

doen zijn het geven van goede instructie waarbij veel wordt voorgedaan door de leerkracht en samen wordt inge oefend, maar ook voldoende tijd op het rooster voor taal, lezen en rekenen. Al op jonge leeftijd is aandacht nodig voor woordenschat, de mondelinge taalvaardigheid en het technische aspect van leren lezen. Daarnaast is er aandacht nodig voor het leren begrijpen van teksten. Een goede leesvaardigheid helpt om in teksten verbanden te leggen en zaken te kunnen afleiden die er niet letterlijk staan. Om dit te bereiken helpt het wanneer teksten herhaald worden gelezen, leerlingen samen praten over de inhoud van de tekst en met afwisselende tekstsoorten in aanraking komen (Fisher & Frey, 2012).

DE LEERKRACHT DOET ERTOE

Juist kinderen die thuis niet of nauwelijks in aanraking komen met boeken, hebben er baat bij om op school bij de hand genomen te worden. Met elkaar kunnen we er voor zorgen dat ook deze kinderen een eerlijke kans krijgen en het leren niet wordt uitgesteld. Het is van groot belang dat leerkrachten voldoende kennis hebben over wat werkt in de klas en hoe dit het beste kan worden aangepakt. Daarbij helpt het als leerkrachten minder werkdruk ervaren en steun hebben van een schoolleiding die prioriteiten stelt. Zoals leesdeskundige prof. dr. van der Leij

schrijft: 'Zorgen dat geletterdheid geleerd wordt is de állerbelangrijkste taak van het onderwijs' (2018). Want leren lezen is een mensenrecht.

MARITA ESKES HEEFT JARENLANG VOOR DE KLAS GESTAAN IN HET BASISONDERWIJS. INMIDDELS IS ZE ADVISEUR OP HET GEBIED VAN TAAL/LEZEN EN DIDACTISCH HANDELEN BIJ EXPERTIS ONDERWIJSADVISEURS. HAAR MOTTO: HANDELEN NAAR WAT ONDERZOEK ONS VERTELT OVER EFFECTIEF ONDERWIJS. E: MARITA.ESKES@EXPERTIS.NL. T: @MARITAESKES.

LITERATUUR:

- Fisher, D., & Frey, N. (2012). *Close Reading in Elementary schools. The Reading Teacher*, 66, 179-188.
- Inspectie van het Onderwijs (2017). *Peil.Onderwijs: zicht op succesfactoren*. Gevonden op 1 mei 2018, op <https://bit.ly/2xmluO2>.
- Inspectie van het Onderwijs (2018). *De Staat van het Onderwijs: onderwijsverslag 2016-2017*. Gevonden op 1 mei 2018, op <https://bit.ly/2piTh2>.
- Leij, A. van der. (2018). *Kleuters preventief hulp bieden is pas echt kindvriendelijk onderwijs!* Tijdschrift voor Remedial Teaching, 26 (3), 21.
- Munro, J. (2016). *Schools need advice on how to help students with reading difficulties*. Gevonden op 1 mei 2018, op <https://bit.ly/2xxTyH8>.
- Nielen, T. M. J., & Bus, A. G. (2016). *Hoe kinderen aan het lezen te houden en leesvrees te voorkomen*. Cascade, 39-43.